

Kontrolinis darbas

SINTAKSĖ IR SKYRYBA

1. Parašyk, ar teisingi pateikti sakiniai (TAIP arba NE).

Sakinys – gramatiškai susijusių žodžių grupė, turinti baigtinę intonaciją.	
Sintaksė – gramatikos dalis, nagrinėjanti žodžių tarpusavio ryšius, sakinių sandarą, jų sudarymo būdus ir taisykles.	
Sakinio dalys skirstomos į pagrindines ir šalutines.	
Veiksnys ir tarinys yra sakinio gramatinis centras.	
Veiksniui klausimus keliame iš papildinio.	
Tarinys rodo veikėjo atliekamą veiksmą, būseną ar aplinkybę.	
Tarinys gali būti reiškiamas tik veiksmažodžiu.	
Papildiniui klausimus keliame iš veiksnio.	
Papildinys atsako į klausimus <i>kas? ko? kam? ką?</i>	
Į klausimus <i>kaip? kur? kada?</i> atsako aplinkybės.	
Aplinkybių rūšys: vietos, laiko ir veiksmo.	

2. Pažymėk veiksnius ir nurodyk, kuo jie išreikšti.

Vorai audžia tinklus.	
Mes labai laukiame vasaros atostogų.	
Sotus alkano neužjaučia.	
Mokytis – mano pareiga.	
Antrasis tyliai priėjo ir atsistojo už nugaros.	

3. Pažymėk tarinius ir nurodyk, kuo jie išreikšti (sakinyje gali būti keli tariniai).

Ragana užlipo ant šluotos ir nuskrido.	
Tik šmakšt į trobą Antanas.	
Perskaityta knyga buvo įdomi.	
Aš šaukti, o vagys bėgti.	
Vilnius – Lietuvos sostinė.	

4. Pažymėk papildinius ir nurodyk, kuo jie reiškiami.

Lepinamam vaikui ragai dygsta.	
Tėvo žodžiai mus džiugina.	
Dėstytojas užsiminė apie bausmę.	
Senelė numezgė raštuotas pirštines.	
Aukštą visi pamato.	
Mus visus įkurdino mokyklos bendrabutyje.	

5. Pažymėk pažyminius ir nurodyk, kuo jie reiškiami (sakinyje gali būti keli pažyminiai).

Dar kartą pažvelgiau į tamsią girią.	
Penki vyrai vieną mazgą riša.	
Sava našta nesunki.	
Aplankėme Raudonės pilį.	
Pajutome norą kurti.	

6. Pažymėk aplinkybes ir nurodyk, kuo jos reiškiamos.

Petras nuėjo prie kūdros.	
Ji gražiai siuva.	
Jonukas ėjo kaip senis.	
Senatvėje skaitysiu knygas.	
Rytai šąla.	

7. Išrašyk žodžius į tinkamas grupes. Jei tos grupės žodžių nėra, dėk brūkšnį. Žodžius rašyk mažosiomis raidėmis. Jei yra keli tos pačios grupės žodžiai, kablelių nedėk.

Laukuose žydi baltos ramunės.

Veiksny:

Tarinys:

Papildinys:

Pažyminis:

Aplinkybė:

Po pievą skraido drugeliai.

Veiksny:

Tarinys:

Papildinys:

Pažyminis:

Aplinkybė:

Mažieji valgo obuolius ir kriaušes.

Veiksny:

Tarinys:

Papildinys:

Pažyminis:

Aplinkybė:

Tėvo batai Matui spaudžia kojas.

Veiksny:

Tarinys:

Papildinys:

Pažyminis:

Aplinkybė:

Jos labai mėgo lietuvišką gintarą.

Veiksny:

Tarinys:

Papildinys:

Pažyminis:

Aplinkybė:

8. Nustatyk sakinio rūšį (vientisinis – V, sudėtinis sujungiamasis – SS, sudėtinis prijungiamasis – SP, sudėtinis bejungtukis – SB).

Aš žinau, kad močiutės uogienė yra skaniausia.	
Laukuose žydi ramunės, rugiagėlės ir aguonos.	
Saulė šviečia ir mes skubame prie jūros.	
Jei pradės lyti, važiuosime namo.	
Kelią užtvėrė tankūs bruzgnai, bet mes vis tiek veržėmės pirmyn.	
Laura atsisėdo, apsidairė, išsiėmė iš kuprinės knygą.	
Mane pažadino triukšmas, už durų girdėjau šurmulį.	
Vaikai kieme žaidžia, sportuoja.	
Pakrantes apgaubė naktis, tačiau mes nesiskubinome miegoti.	
Mes tau nieko nesakėme, nes tu buvai užsiėmęs kitais reikalais.	

9. Padėk praleistus kablelius. Jei kablelio nereikia, parašyk 0.

Prasidėjus atostogoms važiauvau pas Vilniuje gyvenančius giminaičius. Kelionė truko keletą valandų bet visai neprailgo. Jei nebūčiau pasiėmęs knygos gal laikas būtų lėčiau slinkęs. Labai džiaugiuosi kad knyga yra mano geriausias draugas ir palydovas! Verčiau puslapį po puslapio o už lango vis keitėsi vaizdai ir stotys. Traukinys sustodavo žmonės išlipdavo ir įlipdavo. Ir štai aš Vilniuje!

10. Padėk trūkstamus skyrybos ženklus.

Susitiko kartą lokys lapę, o šioji nešasi žuvų virtinę.

Iš kur gavai tiek žuvų klausia lokys.

Ogi prisigaudžiau atsako lapė.

Lokys irgi panorą žuvų, tad ir klausia lapės

Lape, lape, kaip išmokti žuvauti

Paprastas daiktas sako lapė Čia ir mokytis nėra ko. Nueik ant ledo, išsikirsk eketę ir įkišk ten uodegą; tik palaikyk kuo ilgiau. O jeigu ims skaudėti, tegu sau, vadinasi, žuvis kimba.

Iš lietuvių liaudies pasakos